

NA ZDRAVÝCH ZÁKLADĚCH

Úsedlost shlíží z mírného kopce na jednu z vesnic v Českém středohoří. Hlavním problémem při její rekonstrukci byla vlhkost, vztlínající do staveb „zakousnutých“ ve svahu nad pstruhovým potokem.

1 Chalupa s roubeným patrem vám padne do oka nejdříve. Teprve pak zaregistrujete vlevo od vzrostlých tují budovu špýcharu

2 Špýchar, zděný z opuky, má dnes střechu ze světle šedého Beronitu

3 Zápraží je vymezeno vysokou zdí z pískovcových štuků. U domu vidíme vpravo lavici, která tu zůstala po původních majitelích; i když vlevo vykukuje její replika, chalupáři pořád nemají to srdce pamětníci starých časů vyhodit...

4 Třetí objekt půdorysného „U“ – pilířová rámová kůlna. Nosné sloupy byly postaveny znova, takže jsou schopny unést krov krytý Beronitovými šablonami

Jde o velmi zajímavou, památkově chráněnou nemovitost, kterou současný majitel zdědil po rodičích. Cenný je zejména kamenný špýchar, trůnící uprostřed trojice staveb. Je starý více než 300 let.

Vlhké dědictví

„Chalupu koupili moji rodiče počátkem šedesátých let minulého století. Pamatuju se, že tady vždycky bylo vlhko. Obytný dům, který je pozdějšího data než špýchar, byl tehdy také bez topeň a bez vody. Chodávalo se s konví k pumpě na zápraží. Za rodičů se tady dělaly jen nějaké terénní úpravy, rušilo se hnojiště a vylepšovaly štukové zidky,“ vzpomíná současný majitel, pan Vladimír. On i jeho paní jsou pracovně značně vytížení, a tak s gruntovní rekonstrukcí začali až v roce 2010.

Stavební práce trvaly asi dva a půl roku. Nejvíc prý se udělalo v terénu pod obytným domem,

5 Krásné dveře, okna i některé kusy nábytku vznikly v truhlářské dílně u Línků. A tato kachlová kamna přicestovala z Mělníka v autě a tady byla znovu sesazena

6 Nová smrková prkna byla zaklopena přes původní trámy a natřena olejem Kreidezeit. Smrk je horský, je hustší a pevnější než smrk z kraje

7 Běloučká koupelna vznikla v polovině místnosti, kde při přestavbě spadla křížová klenba

8 Ze síně proměněné v kuchyni se vchází také do sklípku (dveře naproti). Pod dlažbou z cihelny v Nebuželích je podlahové topení a další porci tepla obstarávají kachlová kamna

tedy v místech, dnes zvědavým očím zcela skrytých. „Ukázalo se totiž, že chalupa nemá základy a vlhko jde rovnou do obytných prostorů. „Obrátil jsem se na Karla Doubnera, mého spolužáka z gymnázia. Věděl jsem, že navrhne jen to, co stavba opravdu potřebuje,“ pokračuje Vladimír. „Navrhl vyzdít nové základové pasy a do prostoru mezi nimi umístit pod podlahy tvarovky Iglú, kterými se dají základy větrat. Byla to nejdražší položka rekonstrukce. Ale vyplátila se.“

Když byla země v pohybu, jezdili na venkov jen chlapi. Pan architekt dohlížel, pan majitel žasnout. Postupně vybourávat a podezdvíhat stěny je práce opravdu náročná. „Občas jsem měl dojem, že se ten barák rozsype. Byl totiž koncem 18. století postaven celý jako roubený a trámy zůstaly v omítce zakonzervovány. Nejdramatičtější bylo ovšem vybourávání zadní štítové stěny domu, který je asi třetinou své délky zasazen ve stráni. Muselo se kopat až do tří metrů!“

Jak se žije s Iglú

Chalupu se povedlo zbavit vlhkosti dokonale. Nejdřív začaly kopulovitě tvarovky (podobné zmenšeným přístřeškům, jaké si stavějí kanadští Eskymáci v době arktické zimy) provětrávat zadní polovinu domu. Zespoda, z jižní strany, se do nich přivádí vzduch kanálky ve zdi, z druhé strany se komínky za vnějším lícem zdi na severní straně zase odvádí ven. Plastové tvarovky jsou

zalité betonem, přes který jsou teprve položeny podlahy.

„Při instalaci Iglú bohužel spadla křížová kamenná klenba v bývalé külně, do níž se vstupovalo vlevo ze síně. Zedníci si netroufli znovu ji zaklenout, tak nezbylo než prostor rozdělit stěnou a vyzdít pomocí ramenátů klenby valené, jednodušší,“ ukazuje pán domu místnost, v níž je dnes koupelna. Pro vodu už se našťestí nechodí k pumpě, v obci je zaveden vodovod.

Přes kuchyň s kachlovým sporákem, vzniklou z bývalé síně, vstupujeme do jídelny. I tady a v sousedící světničce, která zatím není zařízena, jsou pod podlahou z krásných smrkových prken instalovány Iglú. Osvědčily se v hospodářské části, proto se majitelé rozhodli vylepšit ovzduší i v té obytné. Prý je to oproti dřívějšímu veliký rozdíl.

Voňavý suchý dům se také lépe vytopí. Stará se o to elektrický kotel, který ohřívá vodu do subtilních radiátorů a podlahového topení pod dlažbou v kuchyni a koupelnách. Příjemnou dávku tepla přidávají v zimě a přechodných obdobích také dvojce kachlová kamna v přízemí. A v jedné z ložnic v patře jsou krásná litinová kamna.

Na každém kroku štuky

Chalupáři nechtějí interiéry přeplnit nábytkem. Základní zařízení už našlo své místo, teď už jen zútulnit sedací kouty a snad doplnit nějaký textil. Nepřehlédnutelné jsou krásné dubové stoly

z dílny truhláře Pavla Línků. Dělal také podlahy, dveře, vlastně všechno od dřeva. Je potěšitelné, že pracuje se synem a dokonce už i s vnukem, takže cenné zkušenosti zůstanou zachovány.

V létě si všichni z chalupy nad potokem moc pochvalují proměnu síně v obývací kuchyň. Přímou z ní se totiž vychází na zápraží, kde je na sluníčku další posezení. „Byl tady trávník, ale špatně se udržoval. Proto jsme vydláždili celý plácek žulovými kameny,“ informuje hlava rodiny. „Koupili jsme je letos v Bauhausu. Pískovcové štuky

9 K nejkrásnějším místnostem v tomto podlaží patří koupelna se zčásti odkrytým roubením, volně stojící vanou a téměř neviditelným sprchovým koutem z tvrzeného skla. Na stěnách omítka Tadelakt

10 Z haly v patře se vstupuje nejen do ložnic a pokojíků, ale i do polozapuštěné pavlázky a po schodech do horní části krovu

naopak lemují zápraží už několik set let. Jsou z nich postaveny i příčky v síni. Lámaly se tady nedaleko, v lese je ještě pozůstatek lomu. Terén kolem chalupy s nimi vyrovnávali už původní majitelé. Byli to Němci. Měli v okolí polnosti a ve špejcharu dobytek. Ale už pryč byli staří, neměli na hospodaření sílu.“

Příkladně opracovanými štuky bylo vyzděno i hnojiště před špýcharem. Dnes je vyčištěné a čeká na rozhodnutí, co s ním. Stejně jako ta úctyhodná stavba nad ním. „Šlo hlavně o to, zachránit střechu a krovy, které jsou typické pro tuto oblast,“ připomíná Vladimír. „Památkáři si té stavby velice cení. Na střechu nám dokonce přispěli. Dbali na to, aby sem přišla krytina stejného typu jako před tím. Na staré fotce jsou sice došky, ale pak tady byl eternit. Myslím, že za našeho života už se špejcharem dál nic dělat nebudeme,“ uzavírá úvahy majitel. „Anebo budeme?“ – obrací se na svou manželku. Myslím, že paní Marie už nějaké plány má...

SLOVO ARCHITEKTA

Pozemek je umístěn ve svahu se sklonem k jihovýchodu. Půdorysné řešení objektů je ve tvaru písmene „U“, jehož spodní část tvoří špýchar, zděný z kamene. Možná pochází již ze 16. století. Vlevo se bydlelo, jsou tam i zbytky černé kuchyně. Vpravo byly stáje a v patře se skladovalo krmení a zrno. Současní majitelé jej od roku 1963 nevyužívají. Bydlí se v domě s odhaleným roubeným patrem, který byl, soudě podle spodních oken, dostavován později, zřejmě koncem 19. století. Třetí stranu „U“ tvoří pilířová rámová kůlna.

Hlavní problém: vlhkost

Přestože je usedlost na kopci, bývalo tady vždycky vlhko. Podloží je písčité a potok tady zřejmě meandroval. Navíc je ve stráni vedle obytného domu sklep, který bránil odtoku dešťové vody jako přehrada. Vchází se do něj ze síně tunýlkem. Prvním krokem bylo umožnit vodě, aby mohla odsud odtékat. Po obvodu stavby byly vykopány příkopy, zasypané kačírky s drenáží na dně, jimiž se odvádí dešťová voda od základů. Drenáž probíhá pod tunelem a pokračuje dále dolů až do potoka.

Druhým krokem bylo odvlhčení stavby postavením Iglú, což je dutina, která vznikne zabetonováním plastových tvarovek pod podlahou. Bylo nutné prohloubit základy. Podkopání stěn se musí s ohledem na stabilitu vybourávat postupně, metr vykopat, metr nechat, říká se tomu šachovnicové podchycení základů. Na práci měl průběžně dohlížet stavbyvedoucí. Jenže si vzal pár dnů dovolenou – a zedníci postup bourání nedodrželi. V nosných obvodových zdech se jejich pochybení podařilo zachránit, ale při podezdívání nosné příčky, dělicí síň a bývalou kůlnu, se zřítila křížová klenba. Byla z opuky, o rozpětí čtyři a půl metru.

Zedníci ji nedovedli z kamene nově zaklenout, a tak bylo nutné prostor rozpůlit a na speciální ramenát, podpurné bednění, vyzdít dvě valesné klenby o rozpětí dvou metrů. Příčky jsme pro jistotu vyzdili tlustší, ne 10, ale 15 centimetrů. Zvolili jsme liaporové cihly. Jde o betonové tvárnice, jen místo kameniva se používá Keramzit, extrudovaný vypálený jíl. Jsou lehčí než plné cihly a naopak pevnější. Jejich únosnost (síla působící na zdvo) je 13 kilonewtonů, zatímco normální cihly mají méně než 10 kN.

Po snížení a zpevnění základů bylo možné pod novou podlahu umístit plastové klenbičky Iglú,

DOBŘÍ RADY A ZKUŠENOSTI

- ▶ *Stabilita objektu je v důležitosti na prvním místě, před zateplením objektu. Statika doporučuje přizvat před rekonstrukcí vždy, i když se nehýbe s podlahou, krovem, stěnami. Měl by zhodnotit stav založení objektu, závažnost prasklin ve zdech atd.*
- ▶ *Ještě před případným zateplováním je důležité objekt zbavit vlhkosti. Hlavně hledat a odstranit její příčiny.*
- ▶ *Nosné dřevo krovu je funkční, jestliže se do něj nezarazí kapesní nůž po stětku. Naši dědové dřevo opalovali, nořili do nevyhašeného vápna, nebo je natírali hemoglobinem z odsazené hovězí krve. Nám postačí dřevo očistit a natřít je Lignofixem, tak bude chráněno proti dřevokaznému hmyzu, plísním a houbám.*
- ▶ *Staré štuky jsou krásné. Jsou-li příliš špinavé a zarostlé mechem, je možné očistit je mechanicky, nebo pomocí techniky (proudem vody pomocí Wap, nebo tryskáním jemným pískem). Je důležité uvědomit si, že suchý pískovec je tvrdý a křehký, mokrá je měkká a houževnatá.*

Inzerce

9
10

Vana Vanda II Účelná a krásná

Akrylátová vana ve třech různých velikostech opatřená ergonomickými područkami k pohodlnému vstávání i čtení.

Čtete si rádi
ve vaně?

Více na: www.ravak.cz

RAVAK[®] KDYŽ KOUPELNU
TAK RAVAK

↑ **Současný pohled na stavbu s novou střechou z Beronitu ve stříbrošedé barvě. Je lehký, takže nezatěžuje krov, dimenzovaný na došky nebo šindel**

← **Fotografie z 19. století, z doby, kdy se ještě ve špejcharu bydlelo. Na stavení byly tenkrát slaměné došky**

natřeny transparentním Flamizolem kvůli požární odolnosti. Bílé stropy pod trámy v patře jsou z vápenné omítky nahozené na rákosových rohových, s bílou hlinkovou malbou.

Ve špýcharu jsou stropy částečně klenuté z plných cihel do traverz, částečně s viditelnými trámy. Jsou kupodivu v relativně dobrém stavu. Jako krytina byly použity stříbrošedé Beronitové šablony. Mají velkou výhodu, že jsou tenké, tedy lehké, takže zatěžují krov minimálně (5 kg/1 m²). Krokve v krovech staveb v pohraničí bývaly někdy umístěny dále od sebe, navíc se i střídaly trámy s kuláči. Krov tedy byly méně únosné. Kůlna byla ve velmi špatném stavu, kácela se. Působil na ni tlak svahu, zatížení sněhem a větrem. Proto jsme museli udělat opěrnou zeď zpevněnou rohy proti svahu. Zděná kamenná sloupky musely být zavětrovány zidkou, aby se nezřítily. Stěny jsou dřevěné, prkenné. Nosné sloupky jsme postavili znovu. Jejich jádro tvoří železobetonové těleso spojené se základem, které působí jako konzola. Sloupky jsou schopné po položení konstrukce krovu přenést vlastní i nahodilé zatížení. Starou azbestovou krytinu jsme rovněž nahradili Beronitovými šablonami.

které se vyrábějí z recyklovaného polypropylenu. Jednotlivé elementy se skládají ve vodorovných řadách na vyrovnaný podklad, jeden do druhého se zapasují pomocí zámků. Nakonec se vše zalije prostým betonem.

Cenné staré dřevo

Na obytném domě je bohatě vyřezávaná lomenice. Je tmavě natřená, ponechaná v původním stavu. Dům je vlastně celý roubený, v prvním nadzemním podlaží jsou trámy obezděny, s omítkou, patrně z meziválečného období. Při rekonstrukci nebylo nutné s nimi hýbat, nevykazovaly žádné poruchy. Krytina je na této hlavní stavbě skládána, jde o pálenou Holandku.

Při rekonstrukci střechy špýcharu se podařilo zachovat i většinu původního dřeva v krovu a ve stropech. Byly doplněny jen zavětrovací prvky – sekerou tesanými trámy. Toho se zhostil na výbornou pan Antoš, tešař ze Střezivojic. Kromě obnoveného zavětrování krovů opravil i laťování. Vzdálenost krokví je uprostřed krovu téměř dva metry, proto bylo laťování zevnitř zesíleno kontralatěmi. Patrně to bylo proto, že tudy skládali seno na půdu a na tu chvilku „rozhodili“ střechu. Nebo chtěli v tomto místě udělat vikýř. Dřevěné stropní trámy obytné budovy byly očištěny do přírodní podoby a opatřeny bezbarvým Lignofixem proti škůdcům, plísním a houbám. Všechny nosné dřevěné konstrukce byly také

STAVEBNÍ MOZAIKA

1 2

3 4

- 1** Celý suterén zapuštěný do svahu byl vlhký. Aby bylo možné prohloubit základy, musely se vykopávat zhruba po metru díry pod zdi ze štuků.
- 2** Nový základ z plných betonových cihel se postupně podstrkával pod celou zeď. Jednotlivé úseky se spojovaly cementovou omítkou a zase dozdívaly.
- 3** Při podkopání vnitřní nosné zdi nebyl dodržen šachovnicový postup a klenba z opuky spadla.
- 4** Iglú, naskladané v řadách a propojené zámky, se zahrnují prostým betonem.
- 5** Památkáři trvali na klenbě. Museli jsme v polovině bývalé kůlny vyzdít příčku a oba prostory zaklenout plnými liaporovými cihlami.
- 6** Zdilo se shora na dřevěný ramenát. Liaporové cihly jsou lehké, ale únosnější než ty plné pálené. Svrchu pak přišel násyp z keramzitu a dřevěná prkenná podlaha na polštářích.
- 7** Odkrytý tunel do sklípku, který je ve svahu vedle domu. Bránil odtoku dešťové vody, proto jsme pod ním udělali drenáž .
- 8** Po vnějším obvodu domu je drenáž s přepadem po spádu. Za zadní stěnou vyústují rourky odvětrávající přízemí.

Inzerce —

PROVĚTRANÉ PODLAHY IGLÚ POKLOPY, ŠACHTY, ŽLÁBKY

GABEX s. r. o.
Barchov 21
530 02 Pardubice
tel. 466 971 575
www.gabex.cz

Sprchový kout, který vás přežije

Hledáte pro vaši koupelnu sprchový kout v ověřené kvalitě a v aktuálním designu? **Nový model Supernova Free od značky RAVAK** patří do její dlouhodobě nejprodávanější série charakteristické svou odolností, variabilitou a snadností montáže. Zákazníci si sprchové kouty Supernova oblíbili pro jejich takřka neznatelnou konstrukci a prověřený systém zavírání posuvnými dveřmi, který nejenže šetří místo v koupelně, ale díky patentu AntiBlock eliminuje i veškerá rizika zadrhávání a křížení posuvných dílů. Nový model Supernova Free dostal navíc moderní designový vzhled založený na příjemném kontrastu robustních horizontálních profilů a velkých ploch bezpečnostního skla. Celý sprchový kout tak vzbuzuje odlehčený dojem, ačkoli splňuje nejpřísnější požadavky na životnost, odolnost a uživatelský komfort. Už od výrobce jsou skla opatřena antikorozní vrstvou AntiCalc, která je chrání proti usazování vodního kamene. Jejich rámy jsou k dostání nejen v bílé barvě, ale i v úpravě, tzv. satín, která je odolná proti poškrábání a zároveň svým kovově matným povrchem vyhovuje vzhledu každé koupelny. Sprchové kouty Supernova Free jsou tak jistou volbou nejen pro domácnosti, ale i pro namáhané komerčně využívané prostory.

www.ravak.cz